

Vragen waterkwaliteit oppervlaktewater Ten behoeve van Vragenuur PS vergadering 25 februari 2011

In de vorige week verschenen duurzaamheidsbalans van Telos wordt aangegeven dat de kwaliteit van het oppervlakte in Brabant ver onder de maat is. Telos rapporteert in de duurzaamheidsbalans iedere vier jaar over de stand van de duurzaamheid in Brabant. In de rapportage van februari 2011 staat bij Planet een score van slechts 40% voor ecologisch kapitaal. De resultaten voor bodem en oppervlaktewater zijn zeer slecht. Qua bodem is de situatie erg slecht als het gaat om: vermeting (70%) en zware metalen (63%) in landbouwgrond en verzuring (100%), verdroging (98%!) en zware metalen (100%) in natuurgebieden.

Over de oppervlaktekwaliteit is de duurzaamheidsmonitor duidelijk: 'Wat echter over de jaren onveranderd is gebleven is de slechte tot zeer slechte score voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in Brabant'; chemisch, biologisch of fysisch, alles scoort rood.

De provincie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Eén van de zwaarste vervuilers van het oppervlaktewater is de boomteelt, die grotendeels geconcentreerd is rond Zundert. Vorige week werd bekend dat er door de provincie € 3 miljoen wordt geïnvesteerd in Treepport Zundert.

In het boomteeltgebied Zundert vinden nog steeds forse overschrijdingen plaats van de MTR-norm (Maximaal Toelaatbare Risicogrens) in het water. Bij de watermonitoring in 2006 zijn zeer vele en zeer grote overschrijdingen geconstateerd, 72 overschrijdingen van de MTR-norm waaronder ook 6 middelen die verboden zijn in de boomteelt (zie bijlage 1). 38 overschrijdingen betroffen Admire, een bestrijdingsmiddel dat vooral voor beukenbladluis wordt gebruikt, met als werkzame stof imidacloprid. Het is een breed middel dat veel insecten doodt en als een van de veroorzakers van de massale bijensterfte wordt aangewezen.

Naar aanleiding van de slechte resultaten hebben de boomkwekers en het waterschap Brabantse Delta in samenwerking met provincie en ZLTO het project "Boomkwekers voor verbetering Waterkwaliteit" opgestart. Dit was een pilotproject met 21 boomkwekers, waarvan 13 uit Zundert. Dit plan had als doelstelling het terugbrengen van de vervuiling door verboden middelen met 100%, en het terugbrengen van de overschrijdingen met toegestane bestrijdingsmiddelen met 75%. Het plan zou eigenlijk t/m 2010 lopen, maar is met een jaar verlengd, omdat pas in 2011 hermetingen van de waterkwaliteit plaats vinden.

Hoewel er sinds 2006 geen nieuwe metingen door het waterschap zijn gedaan op het gebied van bestrijdingsmiddelen is er nog steeds aanleiding voor zorgen. Het RIVM bracht in 2009 een rapport uit, 'Risico's van toxische stoffen in de Nederlandse oppervlaktewateren' waaruit blijkt dat er nog steeds grote problemen zijn met de waterkwaliteit rondom Zundert¹. In het rapport staat (pag. 22) dat de MTR-norm voor koper en zink in Zundert wordt overschreden. Op pagina 32 en verder staat dat PAF's (Potentieel Aangetaste Fractie) voor zink, koper, chroom, carbofuran, carbendazim en dimethoat te hoog of zelfs ernstig te hoog zijn. Er zitten dus veel verschillende toxische stoffen in het water, en de waarden daarvan zijn in sommige gevallen extreem. De Moersloot watert af in de 'Aa of Weerij's' (KRW-water). Uit maandelijkse metingen van het waterschap² in de Aa en Weerij's blijkt dat bij elke meting de hoeveelheid stikstof wordt overschreden, dat de hoeveelheid fosfaat met enige regelmaat ook wordt overschreden en dat de hoeveelheid zuurstof in het water regelmatig te laag is. Het water uit Zundert passeert via verschillende afwaterroutes allerlei natuurgebieden, waaronder natura 2000 gebieden en natte natuurgebieden. Het stroomt uiteindelijk de Maas in. In de Maas wordt ook drinkwater gewonnen.

¹ <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/607340001.html>

² http://www.brabantsedelta.nl/wat_doen_wc/oppervlaktewater/items/kaart_waterkwaliteit_0

Zeer recent onderzoek in het veld wijst uit dat de bestrijdingsmiddelen nog steeds ongehinderd onder andere de Moersloot in kunnen stromen. Het excuus dat de telers zich aan de wet houden en dus niet verantwoordelijk zijn voor de overtredingen is niet houdbaar, aangezien er ook verboden middelen zijn aangetroffen. Ook stroomt het water bij veel containerteeltvelden (waar het water moet worden opgevangen in een bassin) direct de sloten in. Op veel plaatsen zijn geen grasranden, die het afspoelen van vervuild water kunnen helpen verminderen, tussen kwekerij en sloten aangelegd.

Het is voor iedereen belangrijk dat de waterkwaliteit de komende jaren flink verbetert. Nederland voldoet op dit moment niet aan de Europese Kader richtlijn water (KRW). Als hier in 2015 niet aan voldaan wordt, volgt een onderzoek naar het hoe en waarom. Als blijkt dat niet al het mogelijke is gedaan om aan de richtlijnen te voldoen, krijgt Nederland hiervoor een boete. De boetes zijn zeer hoog. De Europese Unie heeft al aangegeven dat er zeer strikt mee om zal worden gegaan. Het kabinet heeft onlangs besloten dat de KRW-eisen verruimd kunnen worden, echter vanuit Europa al gezegd dat men hiermee niet akkoord zal gaan.

De slechte waterkwaliteit levert steeds grotere problemen voor de drinkwatervoorziening. Zuivering wordt veel duurder, drinkwaterwinning moet soms onderbroken worden, zwemwater wordt afgesloten, huisdieren worden ziek van het oppervlaktewater, kinderen kunnen er beter niet mee in aanraking komen, en de gevolgen en kosten van het slechte water voor de natuur stijgen. Ook de boeren die benedenstrooms wonen zullen last krijgen van de vervuiling van het water.

Bovenstaande leidt tot de volgende vragen:

1. De provincie is co-financier van bovengenoemd projectplan "Boomkwekers voor verbetering Waterkwaliteit". Heeft u bij financiering een resultaatverplichting gesteld?
2. De in het projectplan aangedragen oplossingen leunen zwaar op vrijwillige inzet van de boomkwekers. Tevens doen maar een beperkt aantal kwekers als demonstratiebedrijf mee aan het plan. Waarom bent u akkoord gegaan met de vrijblijvendheid wat betreft deelname aan dit project?
3. Vindt u het acceptabel dat middels het projectplan een overschrijding van 25% van de MTR-norm door bestrijdingsmiddelen mag blijven bestaan?
4. Waarom vinden pas in 2011 weer metingen plaats en zijn niet zoals afgesproken in 2010 metingen gedaan? Wanneer wordt de uitslag van de metingen in 2011 verwacht?
5. Uit de alarmerende metingen blijkt dat er weinig effect behaald wordt. Geven de magere resultaten geen aanleiding voor meer bindende en verplichtende maatregelen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe gaat u hier invulling aan geven / welke mogelijkheden zijn er om hier invulling aan te geven?
6. Wat is er aan handhaving tot op heden opgepakt? Hoeveel geld wordt ervoor uitgetrokken?
7. Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water liggen er resultaatsverplichtingen met heldere ecologische doelstellingen voor de waterkwaliteit. Hoe denkt de provincie hieraan te voldoen, gezien de scores van de duurzaamheidsbalans?
8. De gemeente Zundert heeft de visie van de boomtelers in haar bestemmingsplan opgenomen zonder te toetsen op ruimtelijke-, milieu- en waterkwaliteit? Welke corrigerende rol kunt u hierin vervullen?
9. Tijdens de behandeling van de wijziging van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden in de Tweede Kamer is een amendement en motie aangenomen als gevolg waarvan de preregistratietoets voor oppervlaktewater zal worden geschrapt. Dit kan leiden tot nog meer normoverschrijdingen. Welke actie gaat u als provincie ondernemen om het beschermingsniveau van het water te handhaven?
10. Er word veel geld geïnvesteerd in biodiversiteit terwijl deze juist sterk wordt bedreigd door het overmatige gebruik van bestrijdingsmiddelen. Een weinig ambitieuze reductiestrategie voor de boomteeltsector leidt dan ook tot een zekere

kapitaalvernietiging ten opzichte van de biodiversiteitsfinanciering. Wat is hierop uw reactie?

11. Extra aandacht is vereist voor de middelen imidacloprid, clothianidine en thiamethoxam. Deze staan bekend om sub-lethale schadelijke effecten op bijenkolonies. Gezien het wereldwijde alarm omtrent het instorten van bijenkolonies en de ernstige gevolgen hiervan voor de voedselvoorziening vraagt dit om acute en stringente maatregelen. Op welke wijze gaat de provincie hieraan bijdragen?
12. Er wordt €3 miljoen in Treeport Zundert geïnvesteerd. Wordt een deel van deze gelden besteed aan een verlenging van het project om waterkwaliteit te verbeteren? Of aan handhaving?
13. Waarom komt er geen nulmeting per bedrijf en als er overschrijdingen plaatsvinden, handhaven?
14. Bent u met ons van mening dat de taak om het oppervlaktewater te beschermen in Zundert verzaakt wordt? / Waterschap en sector zijn probleemeigenaar maar lijken niet de verantwoording op zich te nemen. Het waterschap staat immers overschrijdingen tot 1000x de norm toe, terwijl het hun taak is de waterkwaliteit te bewaken. Welke bijsturende rol vervult u hierin?
15. Bij veldbezoeken zag ik dat tot aan de rand van de beek boomteelt plaatsvindt. Het vervuilde water stroomt zo de beek in (Moersloot). Wat vindt u daarvan? Het reinigen van een spuit mag zelfs niet gebeuren zonder dat het water opgevangen wordt, hier loopt e.e.a. zo de sloot in?!!
16. Er is een soort overstortstelsel, waardoor bij zware regenval het water uit de containervelden alsnog ongehinderd de sloot in kan stromen. Is dit volgens u geoorloofd?
17. Vindt u het redelijk dat de belastingbetaler voor de overschrijdingen (waterzuivering e.d.) moet opdraaien?
18. Zou een motief als 'de vervuiler betaalt' kwekers niet meer aanzetten tot vermindering overschrijdingen van stoffen en inzet verboden middelen?

Birgit Verstappen
Partij voor de Dieren Noord-Brabant

Bijlage 1

Middelen verboden in de boomteelt

Diuron is een onkruidbestrijdingsmiddel. Het is zeer giftig voor waterorganismen. In 1993 heeft waterschap Brabantse Biesbosch zelfs een innamestop op Maaswater moeten doen gedurende 7 weken, omdat de concentraties Diuron te hoog waren. Het is als onkruidbestrijder sinds 1999 verboden in Nederland.

Carbaryl is een insectenverdelger. Het is zeer giftig voor insecten, maar breekt snel af in gewervelden. Het doodt niet alleen plaaginsecten, maar ook hun natuurlijke vijanden. Het is sinds 2001? verboden in Nederland.

Carbofuran is een verdelger van nematoden (kleine aaltjes in de grond) en bladluizen. Het is ook giftig voor ratten, vissen, ongewervelde waterdieren en vogels. Het was in 2006 nog niet verboden, dat werd het pas in 2007. Het was al wel verboden in de boomteelt.

Metolachloor is een onkruidverdelger.

Simazine is een onkruidverdelger. Het is in Nederland sinds 2000 verboden. Het bestrijdt vooral éénjarige onkruiden. Het is giftig voor waterorganismen. In de Europese Unie is het sinds september 2004 verboden.

Propoxur is een insectenverdelger. Het is erg giftig voor ratten en vogels, matig giftig voor vissen, zeer giftig voor ongewervelde waterdieren en zeer giftig voor bijen en hommels. Het is in de landbouw sinds 2000 verboden.

Middelen toegestaan in de boomteelt

Imidacloprid is een insectenverdelger, vooral tegen bladluis. Het is zeer giftig voor bijen, en in de Moersloot werden overschrijdingen van meer dan 1000 keer de toegestane hoeveelheid gevonden.

Carbendazim is een schimmelverdelger. Het is voor sommige vissoorten giftig, en vermindert het aantal regenwormen.

Kresoxim Methyl is een schimmelverdelger.

Pirimicarb is een insectenverdelger.

Linuron is een onkruidverdelger die zeer giftig is voor waterdieren.

Methiocarb is een onkruidverdelger die ook tegen vogels en mollen werkt. Het is giftig voor waterdieren.

Metazachloor is een onkruidverdelger. Het is zeer giftig voor waterdieren. De stof breekt maar langzaam af in de natuur, en heeft dus nog lang effect.

Bijlage 2

Duurzaamheidsbalans Brabant Telos:

<http://www.telos.nl/Publicaties/PublicatiesBoeken/118523.aspx?t=Duurzaamheidbalans%20van%20Brabant%202010>

Rabobank rapport 2 februari 2011 bijensterfte en voedselvoorziening:

<http://www.bijensterfte.nl/nl/node/442>